

ДУМА

„Веднъж разширен от нова идея, човешкият ум никога не се връща към предишния си размер.“

Оливър Уенгъл Холмс (1809-1894 г.) - американски писател

На 30 март т.г. в София беше проведен семинар, организиран от Центъра за либерални стратегии (ЦЛС) на тема "Политика и знание: ролята на тинк танковете в демокрацията". Неговата цел беше да се обсъдят резултатите от изследователски проект, започнал през 2012 г. и фокусиран върху тинк танковете (мисловни тръстове) в Полша, Словакия и България, сравнени с тези в южната периферия на Европа - в Испания и Гърция, където ситуацията е сходна, и с

За кого не удря камбаната?

Българската държавност е в кризисна ситуация по отношение на борбата против корупционните практики

Славчо КЪНЧЕВ*

тези в Брюксел, които са твърде различни от тях.

Изследването, представено от Даниел Смилов от ЦЛС, започва с дефинициите, в които тинк танковете са описани като хибридни: 1. те са или университети без студенти, или са инструменти за политическо предприемачество като интелектуална група на натиск; 2. те са автономни спрямо държавата и не са нито политически партии, нито консултантски фирми, нито лобистки групи; 3. тинк танковете привнасят експертно знание в политиката.

Макар че според неомарксисткия възглед тинк танковете са

инструменти за идеологическа хегемония

или доминация, и често представляват парекселанс пета колона** за провеждане на чужди интереси, не евентуален диспут на тази тема е предметът на настоящата статия.

Според провелите изследването, идеалният тинк танк се легитимира чрез две основни свои функции: търси представителство посредством идеи, които да са привлекателни за големи групи хора и са в състояние да мобилизират и да рационализират политическия процес чрез притежаваната от мозъчния тръст експертиза. По отношение на споровете дали тинк танко-

* Авторът е председател на УС на Асоциацията за борба против корупцията в България

** Вътрешно предателство. Терминът има своето начало от Гражданската война в Испания, понеже офанзивата на метежниците под командването на генерал Франко се е водила по четири направления

вете наистина "мислят", авторите на изследването посочват, че те не трябва винаги и задължително да извършват оригинална изследователска дейност, защото много често това, което е целесъобразно да предприемат, е да пренесат мотамо или да преформатират идеи, произлезли от академичните среди.

По отношение на типологията, изследването маркира три модела: западен периферен модел (Гърция и Испания), източноевропейски модел (България, Полша и Словакия) и брюкселски модел. По отношение на идеологията западните периферни тинк танкове защитават идеята за държавата на благоденствието; източноевропейските - малката държава с уклон към неолиберализма; брюкселските - проевропейската идея.

По начина си на финансиране трите модела кореново се различават, но при всеки един от тях е налице широко заявена публична претенция за независимост. Ето защо западният (периферен) модел отстоява независимостта си чрез публично финансиране от държавата; източноевропейският модел - чрез частно финансиране, най-често от чужбина, тъй като - според неговите български представители например, той съзнателно не се ангажира с местния бизнес поради репутационен риск. При брюкселския случай финансирането е комбинирано - и публично, и частно, като там най-големият проблем е независимостта от лобистки интереси на наднационално ниво.

Диференцирани по сфери на влиянието си

тинк танковете от западния периферен модел не претендират за общ профил, а са специализирани или във външнополитически, или в икономически теми. Източноевропейските мисловни тръстове са особен вид хибрид - тинк танк с общ профил, който не е фокусиран в дадена ниша, а се занимава с политическия процес като цяло. При брюкселския случай влиянието е насочено директно върху институциите на Европейския съюз.

Изложеното дотук е само част от резюмето на извърше-

ното изследване. Но и то е напълно достатъчно, за да легитимира наличието на достатъчен капацитет за експертиза у българските тинк танкове. Което създава от своя страна една голяма неяснота, но за това по-нататък.

На семинара, в качеството й на заместник министър-председател по координация на европейските политики и институционалните въпроси, е присъствала и Меглена Кунева. С тон madister dixit, тоест учителят каза, тя е дала наставление на българските тинк танкове да се трансформират - да излязат от какавидата на измислянето и на наблюдението и да започнат да показват пътя, тъй като - според Меглена Кунева - държавата е удивително неефективна, пилееща, а в момента и на санитарния си минимум. По-нататък тя отбелязва, че трябва да се появи посредник, с който тинк танкът да си взаимодейства, за да се запълни празнината на правещите, защото самата администрация и изпънителна власт нямат енергия и им трябва искра, за да протече реакция.

Защо българската власт и администрация нямат енергия - нали си получават редовно заплатите? Защо г-жа Меглена Кунева се появява в ролята на даскал на въпросния семинар, което е изцяло в противоречие с написаното в трудовата характеристика на поста й, именно поради което и нейното ежесечно възнаграждение надхвърля в пъти заплатата на който и да е учител в България? Точно това обстоятелство предполага наличието на обстойна конкретика в изказването на Главния координатор на европейските политики и на институционалните въпроси с оглед на новия мониторингов доклад на Европейската комисия от 28 януари т.г. по механизма за сътрудничество и проверка, раздела за нашата страна.

Всички тези обстоятелства

съотнесени към заявения капацитет на неолибералните тинк танкове у нас, поставят един голям въпрос - поредния. Защо се организират рандевута в нарцислично-алармен стил,

вместо да се дискутират - от страна на тинк танковете - най-новите изяви на неолибералната демократична мисъл? Например изложените тези и идеи в най-новото, юбилейно за двадесет и пет годишнината от основаването му, издание на "Джърнъл оф демокраси" - печатният флагман в неговата сфера, от м. януари 2015 г., т.26, №1? А пък от страна на Меглена Кунева да бъде изнесена информация относно ролята на българските институции в имплементирането на успешни чуждестранни демократични практики? Например по отношение на борбата с корупцията. Но не от държави, например северноевропейските, които ретроспективно винаги са имали ниски нива на корупционни практики, поради усвоени в обществото високи етични стандарти. А от страни, които са били в състояние на ендемична корупция, каквато понастоящем се шири в България.

Именно в посоченото списание, непосредствено след въведението, още в първата статия, чийто автор е световноизвестният поет на неолибералната доктрина Франсиз Фукуяма, той се спира на убедителния пример на Грузия в подобряването на обществените услуги. Същността на тази управленска практика е

налагането на ефективна принуда

След "розовата революция" през 2003 г. правителството на Михаил Саакашвили се заема с борба срещу корупцията на няколко фронта, включително пътната полиция, данъчната служба и против разпространението нашироко операции на криминални банди, известни като "крадци в закона". Докато някои от тези действия бяха предприети чрез прозрачни инициативи и положително стимулиране (например публикуване онлайн на информация за дейността на правителството и значително увеличаване на заплатите), то ефективната принуда беше реализирана чрез създаването на нови полицейски части, които извършиха публични арести на бивши високопоставени лица в държавния

апарат, както и на известни бизнесмени.

Както подчертава Франсиз Фукуяма, контролирането на корупцията изисква качествена промяна в дотогавашните норми за поведение на населението - ако всеки около мен взима подкупи, аз ще изглеждам като глупак, ако също не участвам. При тези обстоятелства - според автора на статията - страхът е много по-добър мотиватор, отколкото добрите намерения или икономическото стимулиране.

Преди предприетите мерки Грузия има репутация на най-корумпираната държава от бившия Съветски съюз. Понастоящем, след поредицата от правителствени действия, предприети по времето на управлението на Михаил Саакашвили, тя се е превърнала в една от най-малко корумпираните. Франсиз Фукуяма е категоричен в своето становище, че е трудно да бъдат намерени примери за добре управлявани държави, без да бъде използвана значителна принудителна власт. Съвременните усилия да бъде постигнато добро управление чрез повишаване на прозрачността и отчетността, но без същевременно да се включат действия за засилване на принудителната власт, са осъдени накрая на провал (с.19, първи абзац в посоченото описание).

Ехо!... Ехо-о-о!!!...

За повече информация вижте, ако имате желание, г-жо Кунева, в "Борбата срещу корупцията в сферата на обществените услуги: хронология на реформите в Грузия", изд. на Световната банка, Вашингтон, 2012 г. При четенето й е уместно да се изхожда от латинската сентенция Scire leges non hoc est verba carumtenere, sed vim ac potestatum, сиреч познаването на законите се заключава не в това да се помнят техните думи, а да се разбира техният смисъл. Същото напълно важи и за противопоставянето на корупционните практики.

Колкото се отнася до българските неолиберални тинк танкове, би било целесъобразно да провеждат дискусии не post factum (след факта, тоест събитието), а ante factum, тоест преди него. Конкретно това се отнася до лансираната в статията на специалиста по обществени преходи проф. Филип Шмитер теза, поместена в посоченото сп. "Джърнъл оф демокраси", че понастоящем съществуващият модел на демокрацията е в процес на трансформация, като появяващата се нова конфигурация би могла да бъде наречена "пост-либерална". Разбира се, този етикет не носи много специфика в значението, освен появата на перспективата за идването на нещо качествено различно, според автора на статията.

Българската държавност е в кризисна ситуация по отношение на борбата против корупционните практики, криза, която не би могла да бъде преодолена чрез следване на публичния призив на Бойко Борисов общественият дискурс да не бъде фокусиран върху темата "корупция", понеже така биват отблъсквани чуждестранните инвеститори. Уви, за голямо съжаление в цялата романизирана поредица за индианския вожд Винету на Карл Май - любимия автор на Б.Б. - не е намерила място сентенцията на древните римляни, че "С отстраняването на причината се отстранява и следствието".

Ето, че дойде време за отговора на въпроса-заглавие на настоящата статия. Камбаната не удря (на умряло!) за високите нива на корупцията у нас.